

Прав Юрій Григорович,

*к.е.н, доцент кафедри публічного адміністрування Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук, заступник завідуючого кафедри менеджменту Навчально-наукового інституту менеджменту, економіки і фінансів, м. Київ
ORCID 0000-0003-0701-9479*

УДК 351/354

doi:10.342/db.19.01.06

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГАЛУЗІ БУДІВНИЦТВА: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Розглянуто теоретичні й практичні аспекти побудови ефективної системи державного управління економічною діяльністю. В умовах кризових явищ в економіці особливої актуальності набувають механізми забезпечення ефективного розвитку мультиплікаторних галузей економіки, тобто тих, які забезпечують формування основного капіталу, розвиток інфраструктури та підвищення фінансово-економічних показників супутніх галузей економіки. Такою галуззю економічної діяльності є будівництво. Визначено засоби та механізми державного регулювання, які об'єднані в окремі групи відповідно до проведеної класифікації. З урахуванням специфічних характеристик будівельного виробництва визначено пріоритетність використання засобів державного будівництва на різних етапах розвитку будівельної галузі.

Ключові слова: державне управління; будівельна галузь; теоретико-методичні підходи.

Постановка проблеми. Будівельна галузь є однією із галузей економіки, яка може забезпечити вихід країни із кризи. Розвиток будівельної галузі сприяє забезпеченню зростання основних фінансово-економічних показників інших галузей народного господарства, які пов'язані із забезпеченням галузі будівництва та споживанням будівельної продукції. Ефективне освоєння інвестицій будівельними підприємствами забезпечує розвиток інфраструктури країни. Система забезпечення ефективного управління будівельною галуззю має бути сформована на державному рівні. Державне управління будівельною галуззю має забезпечити ефективну ієрархічну систему розвитку суб'єктів господарської діяльності. Отже, питання визначення підходів до забезпечення системи державного управління галуззю будівництва є актуальним і потребує подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Актуальність теми дослідження обумовлює значну увагу наукової спільноти до даного питання.

Зокрема, А. Д. Чернявським визначено механізми державного управління економічною діяльністю в умовах кризових явищ, що має значну актуальність у сучасних соціально-економічних умовах функціонування країни [1]. Продовжуючи тему антикризового управління шляхом забезпечення ефективного державного регулювання галузей економіки, що є мультиплікаторами, доцільно проаналізувати роботу В. О. Василенко та Є. М. Короткова [2]. Ефективність державного управління господарською діяльністю розглядалася у роботі О. П. Віхрова [3]. Специфіка будівельної галузі розглянута у дисертаційному дослідженні В. О. Ромасько [4]. Проте, незважаючи на увагу авторів до даної проблематики, залишається невирішеним аспект врахування при побудові системи державного управління будівельною галуззю, специфіки будівельного виробництва.

Метою статті є визначення теоретичних та практичних основ формування ефективної системи державного управління будівельною галуззю. Для досягнення поставленої мети окреслено такі завдання:

- визначити специфічні характеристики системи державного управління;
- описати засоби та методи державного регулювання економічної діяльності;
- визначити специфіку галузі будівництва;
- сформулювати систему застосування різних засобів державного управління для забезпечення ефективності розвитку галузі будівництва.

Виклад основного матеріалу. Державне управління в широкому розумінні можна визначити як систему механізмів забезпечення планування, організації, координації та регулювання соціально-економічних процесів на рівні держави, спрямованих на підвищення ефективності функціонування різних галузей народного господарства. Державне управління – складна система взаємоузгоджених елементів, що використовуються у певній ієрархічній послідовності, з відповідними дедлайнами щодо поставлених перед державним управлінням завдань і в умовах обмеженості ресурсів для їх реалізації.

Таким чином, серед складових елементів державного управління можна назвати такі елементи [5]:

- постановка цілей державного управління;
- визначення завдань відповідно до поставлених цілей;
- визначення принципів та методів управління, за допомогою яких можна забезпечити ефективне регулювання та досягнення поставлених цілей;
- забезпечення реалізації управлінської функції необхідною кількістю ресурсів.

Першим етапом реалізації функції державного управління є цілепокладання. На цьому етапі формується стратегічний вектор подальшого розвитку галузі економіки, яка регулюється на рівні держави, визначається обсяг ресурсів, які можуть бути використані для розвитку тієї чи іншої галузі.

Для досягнення поставлених цілей можуть бути використані різні засоби державного регулювання, які діляться на наступні групи (рисунок).

Рисунок. Групування засобів державного управління галузями економічної діяльності [2]

До адміністративних засобів державного регулювання економічної діяльності можна віднести нормативно-правові документи, які носять дозвільний чи регламентуючий характер для стандартизації та уніфікації

діяльності суб'єктів господарської діяльності в рамках однієї галузі економіки з метою забезпечення стандартів якості.

Серед економічних засобів державного регулювання можна визначити інструментарій забезпечення інвестиційної привабливості, залучення фінансових інвестицій, державної фіскальної політики через встановлення податків, дотацій та створення умов для чесного ціноутворення.

Засобами інформаційно-аналітичного забезпечення державного управління є робота у мережі Інтернет та соціальні мережі, публікації у засобах масової інформації, офіційне оприлюднення нормативно-правових документів.

Нормативно-правове забезпечення державного управління представлено законодавчими та підзаконними актами, постановами, наказами та іншими документами, що регламентують діяльність суб'єктів господарської діяльності у рамках розвитку певної галузі народного господарства.

Організаційна складова представлена проектами та ієрархічними структурами, які забезпечують реалізацію механізмів державного управління галузями економічної діяльності.

Основними формами державного впливу на розвиток економіки є методи державного управління. Основні методи державного регулювання поділяються на прямі та непрямі. Серед прямих методів виділяють безпосереднє регулювання економічної діяльності через законодавчо встановлені дозвільні процедури та заборони. Непрямими методами державного управління галузями економічної діяльності є фіскальна, інвестиційна, монетарна, зовнішньоекономічна політика, які здійснюють вплив на економіку, галузі економічної діяльності та окремі суб'єкти господарської діяльності.

Зважаючи на вищесказане, доцільно визначити, що в основі ефективної державної політики у сфері управління різними галузями економіки, лежать наступні елементи:

– формування та використання ефективної системи засобів та методів державного управління, спрямованої на досягнення поставлених цілей економічного розвитку;

- врахування специфічних характеристик розвитку різних галузей економічної діяльності при формуванні системи державного управління,
- визначення пріоритетним забезпечення розвитку галузі за умови багатофакторності прогностичних передбачень та планів.

Специфічними характеристиками галузі будівництва визначено пріоритетність у системі забезпечення економічного зростання країни поряд з іншими галузями економіки, та має соціально-економічну складову. Формування інвестицій у забезпечення зростання основного капіталу економіки країни, в першу чергу, відбувається у будівельній галузі. Розвиток інфраструктури забезпечується саме завдяки інвестиційним вливанням у будівництво. Соціально-економічна складова будівельної галузі має дуальне спрямування. По-перше, нарощування обсягів квадратних метрів цивільної, промислової та комерційної нерухомості впливає на підвищення рівня життя, збільшення кількості робочих місць та зростання валового національного продукту, розвитку малого та середнього бізнесу. З іншого боку, обсяги будівництва та продажів нерухомості напряму залежать від рівня життя та доходів населення. Паралельно, будівельна галузь є галуззю мультиплікатором та суттєво залежить від великої кількості внутрішніх та зовнішніх факторів, отже дуже важливим є забезпечення ефективної системи державного управління будівельною галуззю з метою подальшого розвитку економічної діяльності через створення сприятливих умов для налагодження ефективної системи будівельного виробництва. З урахуванням багатофакторності та багатоаспектності розвитку будівельної галузі доцільно визначити різні напрями державного управління галуззю (таблиця).

Таким чином, ефективність державного управління будівельною галуззю напряму залежить від налагодження раціональної системи взаємодії адміністративних, організаційних, економічних, соціальних, нормативно-правових засобів та інформаційно-аналітичного забезпечення будівельної діяльності.

Напрями державного управління будівельною галуззю

<i>Напрямок державного управління</i>	<i>Описання</i>	<i>Визначення основних засобів управління</i>
Управління будівництвом як галуззю економіки	Управління економічними процесами, суб'єктами економічної діяльності, що функціонують у будівництві	Економічні, адміністративні, організаційні
Управління будівництвом через інвестиційні процеси	Управління внутрішніми та зовнішніми факторами для забезпечення інвестиційної привабливості галузі, реалізації механізмів державної підтримки освоєння фінансових інвестицій	Економічні, нормативно-правові, організаційні, адміністративні
Управління будівництвом як технологічним процесом	Управління технологічними процесами, стандартизація, контроль якості процесів та кінцевого продукту будівництва	Нормативно-правові, організаційні, адміністративні
Управління будівництвом як форма організаційної діяльності	Створення та реалізації функцій управління ієрархічними структурами будівництва	Організаційні, адміністративні
Управління будівництвом у рамках публічності процесу регулювання	Застосування механізмів публічного управління для забезпечення інформаційних процесів розвитку будівництва та громадського контролю процесів дотримання нормативів та стандартів будівництва	Інформаційно-аналітичне забезпечення, організаційні, адміністративні, соціальні

Проте важливим фактором побудови ефективної системи державного управління є врахування специфічних характеристик будівельної галузі. Отже, державне управління має бути побудоване на системі застосування засобів державного управління, що визначаються з урахуванням специфіки галузей економічної діяльності.

Висновки. Отже, в результаті проведеного дослідження визначено багатоаспектність системи державного управління, яка полягає в реалізації організаційно-економічних механізмів планування, організації, контролю, координації та регламентування економічної діяльності. Визначені засоби та методи державного управління економічною діяльністю згруповані відповідно до напрямів управлінської діяльності відповідно до вимог та специфічних характеристик різних галузей економіки. З урахуванням специфіки будівельної

галузі, що визначена у дослідженні, сформовано систему застосування засобів державного управління відповідно до різних підходів щодо розвитку будівельної галузі. Система засобів державного управління, сформована з урахуванням специфічних характеристик будівництва, має на меті підвищення ефективності державного управління будівельної галузі як мультиплікатора економічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Чернявский А. Д. Антикризисное управление : учеб. пособие. Киев : МАУП, 2000. 208 с.
2. Василенко В. О., Коротков Е. М. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2003. 504 с.
3. Віхров О. П. Предмет господарського права за Господарським кодексом України. *Право та управління*. 2011. № 1. С. 37–44.
4. Ромасько В. О. Державний контроль у сфері будівництва: нормативно-правові засади : автореф. дис. .... канд. юрид. наук. Харків, 2010. 20 с.
5. *Енциклопедія державного управління* : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. Київ : НАДУ, 2011. Т. 4: Галузеве управління / наук.-ред. колегія : М. М. Іжа (співголова), В. Г. Бодров (співголова) та ін. 2011. 648 с

References

1. Chernyavskiy, A.D. (2000). Antikrizisnoye upravleniye. Kyiv: MAUP [in Ukrainian].
2. Vasylenko, V.O., Korotkov E.M. (2003). Antykryzove upravlinnia pidpriemstvom. Kyiv: TsUL [in Ukrainian].
3. Vikhrov, O.P. (2011). Predmet hospodarskoho prava za Hospodarskym kodeksom Ukrainy. *Pravo ta upravlinnia*, 1, 37–44 [in Ukrainian].
4. Romasko, V.O. (2010). Derzhavnyi kontrol u sferi budivnytstva: normatyvno-pravovi zasady. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
5. Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia. (Vols. 1–8). Kyiv: NADU. Vol. 4: Haluzeve upravlinnia [in Ukrainian].

Prav Y. G.,

*PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Public Administration of the Educational-Scientific Institute of International Relations and Social Sciences; Deputy Head of the Department of Management of the Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv
ORCID 0000-0003-0701-9479*

Definition of the concept of the state regulation of the construction industry: theory and practice

The article deals with theoretical and practical aspects of the construction of an effective system of state management of economic activity. In the conditions of crisis phenomena in the economy, the mechanisms of ensuring the efficient development of multiplier industries, ie those that provide the formation of fixed capital, infrastructure development and increase of financial and economic indicators of the related branches of economy, become acutely relevant. This sector of economic activity is construction. The article defines the means and mechanisms of state regulation, which are grouped into separate groups according to the conducted classification. Taking into account the specific characteristics of building production, priority is given to using state construction tools at different stages of the construction industry's development. The effectiveness

of state management of the construction industry directly depends on establishing a rational system of interaction between administrative, organizational, economic, social, regulatory and legal means and informational and analytical support for construction activities. However, an important factor in building an effective system of public administration is taking into account the specific characteristics of the construction industry. Consequently, public administration should be built on the system of public administration, which are determined taking into account the specifics of economic activities. As a result of the conducted research, the multidimensional system of public administration was determined, which consists in realization of organizational and economic mechanisms of planning, organization, control, coordination and regulation of economic activity. The identified means and methods of state management of economic activity are grouped according to the directions of management activity in accordance with the requirements and specific characteristics of various branches of the economy. Taking into account the specifics of the construction industry, as defined in the study, a system of application of state management means according to different approaches to the development of the construction industry has been formed. The system of state administration, formed on the basis of specific characteristics of construction, aims at increasing the efficiency of public administration in the construction industry as a multiplier of economic activity.

Key words: state administration; construction industry; theoretical and methodical approaches.

Надійшла до редколегії 18.04.2019 р.

